

כיצד מעברין פרק חמישי עירובין

סא.

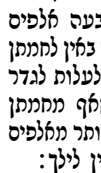
עין משפט גר מצוה

נח א ב מיי פ"ח מהל' שבת טו טז סגנו לאוין טו עש"ט א"ח קי ש"ט טע"ף ט:

רבינו הגאון (המשך) גדולה נתן עירובין (בעיר קטנה, בעיר קטנה נתן עירובין) בעיר הגדולה, מהלכין כולה וחוצה לה אלפים אמה. והא דר' אידי לא בריר טעמא. אמר רב יוסף אמר רמי בר אבא אמר רב הונא עיר שיושבת על שפת הנחל אם יש לפניה דקה. בתוך הנחל ארבע מודדין לה אלפים אמה מן הנחל ולהלן. שהנחל כיון שמשמששין בו כאלו מן העיר הוא. ויהא לא עשו לפניה דקה אין מודדין להן אלא מפתח בתוין. ומאי שנא דכל דקה בעלמא ארבעה טפחים והאי דקה אמר רב יוסף ארבע אמות. ופרקי ר' הוה ר' אבא ר' אבא ר' יוסף מנא אמיתא. דמאן דאית לה דקה לפניה מודה ולהלן משחינה לה תחומה. דהיא ועוד זאת התייר רבי (כשחזו) [שיהו] בני גדר יורדין לחמתן ואין בני חמתן יורדין לגדר, מאי טעמא לאו משום דהו בני גדר עיר היושבת על שפת הנחל ועבוד דקה, והיה בין גדר לחמתן יותר מאלפים אמה. ובני גדר דעבוד דקה מדרו להם אלפים אמה מחוץ לנחל, וכלתה מידתן לחמתן. ובני חמתן כלתה מידתן עד הנחל, ולא יכלו לבוא בגדר דקה על עשו בני חמתן. כי אתא רב דימי אמר לאו משום האי טעמא לא הוה אתו בני חמתן לגדר, אלא משום דהו בני גדר פריצים והוה מטטרגי לבני חמתן, פי מריבין עמהן ומכין אותן, ובשבת דשכיחה שיכרות התקין להו ר' שלא יהו באין בני חמתן לגדר. רב ספרא אמר עיר העשויה כקשת חוד היא. ומדרו לה (במין) [מן] היתר (ל) ולפיכך באין לחמתן, אבל בני חמתן אינן יכולין לעלות על עיר גדר שהיא יושבת במקום החץ, וממקום הקשת עד היתר אלפים אמה, ולפיכך לא הוה באין אליהן. רב דימי אמר גדר עיר גדולה היתה וחתמן עיר קטנה, ותנן אנשי עיר גדולה מהלכין כל העיר קטנה וכו'.

ועוד התייר רבי. רבינו שמואל ל"ג ועוד דהאי ועוד אמילתא דלעיל מנייה קאי והכי איתא בתוספתא דמכילתין מעשה ברועה זקן שבא לפני רבי ואמר לו זכור הייתי שהיו בני מגדל יורדין לחמתן עד החצר המיונה הסמוכה לגדר ועוד והדר קאמר שהמיר רבי שיהו בני גדר כו' ומיהו יש

תוספתא שכתוב בה צמר עדותו דרועה המיר רבי שיהו בני מגדל יורדין לחמתן עד החצר המיונה הסמוכה לעיר וינחא השתא דגרס ועוד המיר ר' שיהו בני גדר כו' כיון דמייירי לעיל צמה שהמיר רבי לבני מגדל על פי עדותו של רועה וצפי ר"ח כתוב ועוד זאת התייר רבי: עיר העשויה כקשת הואי. פירש בקונטרס חמתן וצין שני ראשיה יותר מד' אלפים דלאמר לעיל מודדין לה מן הקשת וכלה חמתן של בני הקשת בראש של גדר ואין יכולין ליכנס בה אצל בני גדר יורדין לחמתן דמודדין לגדר ממומתן וכל חמתן מוצלעת בתחומיהן ופירושו תמוה לגדל בני הקשת מוצלעין בתחומן של בני חמתן וצ"ח גס הם מותרין לעלות לגדר ואם צבני ראשי הקשת קאלמר דמוצלעין בתחום גדר אכתי כל היכא דשרי להני שרי להני (ט) דבני ראשי הקשת וצני גדר צאין מזה לזה ואותן שבאמצע הקשת וצני גדר תרוייהו אכתי דגדדי ונראה כפי (ט) ר"ח דגדר עיר העשויה כקשת הואי ולא היה צין ראשיה ארבעה אלפים ומודדין לה מן היתר לפיכך צאין לחמתן אצל בני חמתן אינן יכולין לעלות לגדר לאמצע הקשת ואפשר שאף חמתן לראשי הקשת של גדר היה יותר מאלפים ואף שם לא היו יכולין לילך:

ליט

דימי אמר מטטרגי מטטרגי להו בני גדר לבני חמתן ומאי התייר התקין ומאי שנא שבת דשכיחא בה שכרות כי אולי להתם נמי מטטרגי להו כלבא בלא מתייה שב שנין לא נבא השתא נמי מטטרגי בני חמתן לבני גדר כולי האי לא כייפי להו רב ספרא אמר עיר העשויה כקשת הואי רב דימי בר חנינא אמר אנשי עיר גדולה ואנשי עיר קטנה הואי רב כהנא מתני הכי רב טביומי מתני הכי רב ספרא ורב דימי בר חנינא חוד אמר עיר העשויה כקשת הואי חוד אמר אנשי עיר קטנה ואנשי עיר גדולה הואי: **במתני** (ט) אנשי עיר גדולה מהלכין את כל עיר קטנה בעיר גדולה ונתן את עירובו בעיר קטנה ונתן את עירובו בעיר גדולה מהלך את כולה וחוצה לה אלפים אמה רבי עקיבא אומר אין לו אלא ממקום עירובו אלפים אמה אמר (ל)הו"ע אי אתם מודים לי בנותן עירובו" במערה שאין לו אלא ממקום עירובו אלפים אמה אמרו לו אימתי שאין בה דירורין אבל יש בה דירורין מהלך את כולה וחוצה לה אלפים אמה נמצא קל תוכה מעל גבה (ט) ולמודד שאמרו נותנין אלפים אמה (ט) שאפילו סוף מדרתו כלה במערה: **גמ'**

ואין אנשי עיר קטנה מהלכין את הגדולה. כולה כד' אמות לפי שהעיר עולה להו צמדת התחומין: ורבי אידי. דלאמר דברי נבואה הן: אנשי אנשי קטני. צמתינו בתרוייהו תני מהלכין ומוקי לה צמות עירובו בעיר קטנה צמתינו כיצד מי שהיה בעיר גדולה ונתן עירובו מהלך את כולה בעיר קטנה קונה לו צמתינו כד"א כאלו שבת הוא שם ורצא תני אין אנשי כדאמר לקמן מאן דתני אין אנשי לא משתבש: אצל מודה. מחוץ לעיר וצא לעיר לא תנן מידי חלוק צין כלתה בחתיה כלתה בצופה: ולמודד. ממקום שציתמו או ממקום עירובו שאמרו ליתן לו אלפים חתיה סוף מדת אלפים כלה צמתינו לא יכנס מחלפיים והלאה. אלא כלתה מדתו בחצי העיר תנן דעולה לו מדת העיר ומאי נביאותיה: סוף העיר אינעריכא ליה. לרבי יחושע צן לוי לאשמועינן דהיכא דכלתה מדתו בצוף העיר הוא כל העיר כד' אמות דלא תנן לה: מוקי לה צמות. כדקתני צמתינו קטנה כו' ומאן דתני אין אנשי עיר קטנה כו' לא משתבש מוקי לה צמות. אנשי עיר גדולה שיוצאין מעירן לעיר קטנה הנצלעת כולה צמחן אלפים שלהן כגון שרחוקה מעירין אלף והיא עזמה אלף מהלכין את כולה כד' אמות ומשלימין אלף חוזה לה ואין אנשי עיר קטנה מהלכין את כל עיר גדולה הרחוקה מעירין אלף והיא עזמה אלפים והואיל ואין כולה נצלעת צאלפים שלהן עולה להן צמדת התחום ואין נכנסין לה אלא צאלף ומתניתינן דמפרשא ואלוה צמותן עירובו חסורי מיחסרה כו':

שפת הנחל. עמוק: אם יש לפניו דקה. מהחלה ארבע אמות גובה על פני העיר כולה משפט הנחל משפת הנחל שהיא כלה שם כשאר עירות: ואם לאו. כיון דציתתא תשמישתייהו לא היו ישוב קצוה והוה להו כיושבי צריפין ואין מונין לכל אחד אלא מפתח צימו: דקה ד"א אחרת לו. צימותה. והשתא ציטין מינך טעמא מאי שנא מכל דקי דעלמא דסקי להו גבוהה ארבעה טפחים כדאמנן לעיל (ס.) גבי מרפסת שלפניה דקה ד' כו': לאו משום דעבוד דקה כו'. גדר וחמתן יושבין צהר בשיפוע גדר לנעלה וחמתן למטה הואיל ושתיהן יושבות שיפוע צריכות שתיהן דקה שפולן. וקס"ד שהיו שתיהן מוצלעות זו כולה צמחן אלפים של חזרתה וקתני צני גדר יורדים לחמתן כו' לאו משום דבני גדר עובד דקה לפיכך כל כשרוצין לילך לחמתן מתחילין למנות ולמודד מחומתה לזד חמתן כשאר עירות והרי חמתן כולה מוצלעת בתחומן והני כנסין לה לכולה אצל (א) אם היו יושבין בשיפוליה אין עולין לה: מעטרגי להו בני גדר לחמתן. מכין הוה ורורגין (ב) ליתטרגו להו בני חמתן: עיר טעשויה הואי חמתן וצין צ' ראשיה יותר מד' אלפים דלאמר רבי חתנין וצני חמתן יושבין צהר חמתן וכל חמתן מוצלעת בתחומה וצני חמתן יושבין צהר חמתן כלה חמתן צראשיה (ג) של גדר ואין יכולין ליכנס לה: גדר עיר גדולה וכשעולין צני חמתן לגדר כלתה מדתן בחצי העיר וחמתן עיר קטנה וכשירדין לה בני גדר כלתה מידתן בצוף העיר והכי קאלמר ר' שיהו בני גדר יורדין לחמתן אצל גדר עולה לבני חמתן צמדת התחום: רב כהנא מתני הכי. מפרש צהריא מר אמר הא ומר אמר הא: **במתני** (א) אם כל עיר קטנה לזד מדת תחומין: נמצא קל סופה. משום דירורין: מעל גבה. שאין שם דירורין ואילו נתנו על גבה לא היו לו אלא אלפים ממקום עירובו: ולמודד שאמרו כו'. ואע"פ שחלוקין חכמים על רבי עקיבא צמותן עירובו בעיר לומר שכל העיר לו כארבע אמות מודדין לה צמח מעיר אחרת או ממקום שציתמו וכלתה מדתו של אלפים פסיקות צינותיה אפי' צמתינו שחזונו נכנס להלן ממדתו כלום:

הנהגות הב"ח
(א) ש"י ד"ה לא משום וכו' אצל הידושין בשפולה כ"ל ויחיה אם היו נמחק: (ב) ד"ה כולי האי וכו' בלא תמייכו (לעטרני) מ"מ וכו' צ"ל להניח לא שטררו פי אפי' כשפני גדר חלס לחמתן לא יפיו צני חמתן שהיא מדי להני צני חמתן וכו':
מוסף רש"י
בלא מתייה. במקום שאינו עירו (עי' שבת קמ"ה). ולמודד. ששכנה לו ואמר שצמתינו ממקומו ומודד אלפים פסיקות צינותיה וכו' יכנס למחוס העיר וכלו אלפים שלו אמת אמת חוץ למחוס לא יכנס, שאפילו האלפים מוליכות אותו למחוס אינו מומר לנחל מחלפיים, שאפילו סוף מדרתו כלה במערה. לא יתן להלן חמתן דיון עמדת חמתן לזד מקום שציתמו שכן ארבע אינו יכול לעמוד חוץ מאלפים (לעיר נ"ב).
הדרן עלך כיצד מעברין

רבינו הגאון
אבל בעיר שהיא גדולה בני עיר קטנה שכלתה מידתן בחצי העיר, אין מהלכין כל עיר גדולה ור' אידי בין אנשי עיר קטנה בין אנשי עיר גדולה מהלכין כולה קתני [ומקוין] לה לבתני בנותן את עירובו, שהנותן את עירובו בעיר נעשית לו כל העיר כארבע אמות, ויש לו חוץ לעיר אלפים אמה לכל רוח, אבל הנותן עירובו חוץ לעיר ומודד ובא בתוך העיר (ואין) [אין] לו חוץ מן המקום שכלתה מידתו (לעשר) [לעירוב] אפילו אמה אמת לא שנא בחצי העיר ולא שנא בסוף העיר. והא דתנן למודד נותנין לו אלפים אמה שאפי' מידתו (כולה) [כלה] במערה אצטרין (מתני) [רביב"ל] לאשמועינן סוף העיר שהוא דיון סוף המערה. ורב נחמן נמי לא פליגי עליה, אלא טעמא דמתני קא מפרש ואמר מהלכין דתני כתיוביהו מהלכין כל העיר לא משתבש דמוקי לה בנותן, ומאן דתני אין מהלכין, מוקי לה במודד כמו שאמרו. ואסיקנא חסורי מיחסרה והכי קתני אנשי העיר הגדולה מהלכין כל עיר קטנה, [ואין אנשי קטנה] מהלכין כל העיר הגדולה. כמ' דב' אמר במודד אבל בנותן, מי שהיה בעיר

(א) פי' שלא היה צין ראשיה ארבעת אלפים וכמו שכתבו הסו"ם ונחלש שלפניה רבינו אלו טעמי טעמי ד"ה עיר וכמו שגמר רש"י ורש"י ר"ח חמת ר"ח.